

İhtiyati Tedbir Kararının Uygulanması

Cengiz Serhat KONURALP^{1*}

¹İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi,

Makale Bilgisi

Makale Geçmişi

Geliş: 15.10.2025

Kabul: 27.12.2025

Yayın: 31.12.2025

Anahtar Kelimeleri:

İhtiyati Tedbir, İhtiyati Tedbirin Uygulanması, İcra Dairesi, Yazı İşleri Müdürü.

ÖZET

İhtiyati tedbirin amaçları, devam eden yargılama süresince var olan mevcut durumun korunmasını sağlamak ya da uyuşmazlık konusu hakkında verilecek hükmü güvence altına almaktır. İhtiyati tedbir kararı, ihtiyati tedbir müessesesinin amaçlarını gerçekleştirmesi bakımından tek başına yeterli olmayıp kararın uygulanması da gerekmektedir. İhtiyati tedbir kararının uygulanmadan uzun bir süre ayakta kalması kötüye kullanıma açık bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu durumun önüne geçebilmek için Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.393/1'de ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının, bu kararın, tedbir isteyen tarafa tefhim veya tebliğinden itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorunda olduğu kabul edilmiştir. Bazı ihtiyati tedbir türleri açısından ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edilmesinin zorunlu olup olmadığı tartışılmaktadır. İhtiyati tedbir kararının uygulanması, kararı veren mahkemenin yargı çevresinde bulunan veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesinden talep edilir. Ancak mahkeme, kararında belirtmek suretiyle, ihtiyati tedbirin uygulanmasında, yazı işleri müdürünü de görevlendirebilir. İhtiyati tedbirin uygulanması sırasında tutanak düzenlenecek; tutanağın bir örneği tedbirin icrası sırasında hazır bulunmayan taraflara ve duruma göre üçüncü kişiye tebliğ edilecektir. İhtiyati tedbiri uygulayan memur gerektiği takdirde zor kullanabilecektir. İhtiyati tedbirin uygulanmasına ilişkin emre uymama ihtiyati tedbire muhalefet kapsamında yaptırıma bağlanmıştır. Bu çalışmada, ihtiyati tedbir kararının uygulanması doktrinindeki görüşler ve uygulamada ortaya çıkabilecek sorunlar göz önüne alınarak incelenmektedir.

Implementation of Interim Measure Award

Article Info

Article History

Received: 15.10.2025

Accepted: 27.12.2025

Published: 31.12.2025

Keywords:

Interim Measure, Implementation of Interim Measure, Enforcement Office, Justices' Chief Executive.

ABSTRACT

The purposes of the interim measure are to ensure the preservation of the current situation during the ongoing trial or to secure the decision to be given on the subject of the dispute. An interim measure award alone is not sufficient to achieve the objectives of the interim measure institution, and the award must also be implemented. The fact that an interim measure award remains in force for a long time without being implemented creates a situation open to abuse. In order to prevent this situation, it has been accepted in Code of Civil Procedure Art.393/1 that the implementation of the interim measure award must be requested within one week from the date of notification or pronounce of this decision to the party who requests the interim measure. It is debated whether it is mandatory to request the implementation of an interim measure award for

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

some types of interim measures. The implementation of the interim measure award is requested from the enforcement office within the jurisdiction of the court that issued the award or where the property or right subject to the measure is located. However, the court may also assign the justices' chief executive to implement the interim measure by specifying it in its award. A record will be prepared during the implementation of the interim measure; a copy of the record will be served on the parties who were not present during the implementation of the measure and, depending on the situation, on the third party. The officer who implements the interim measure may use force if necessary. Failure to comply with the order regarding the implementation of the interim measure is subject to sanctions within the scope of opposition to the interim measure. In this study, the implementation of the interim measure award is examined by taking into account the opinions in the doctrine and the problems that may arise in practice.

To cite this article:

Konuralp, C. S. (2025). "İhtiyati Tedbir Kararının Uygulanması", *Necmettin Erbakan Hukuk Fakültesi'nin 10. Yılı Armağanı Özel Sayısı*, 8(3), s. 1303-1326. <https://doi.org/10.51120/NEUHFD.2025.182>

*Sorumlu Yazar: Cengiz Serhat Konuralp, serhat.konuralp@istanbul.edu.tr

GİRİŞ

İhtiyati tedbirler, kesin hükme kadar devam eden yargılama boyunca davacı ve/veya davalının hukuki durumunda meydana gelebilecek zararları önlemeyi amaçlayan geçici hukuki himaye tedbirleridir¹. HMK m.389'da bu amacı ortaya koyacak şekilde ihtiyati tedbirin şartları

¹ İhtiyati tedbir tanımları için bkz. Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder / Taşpınar Ayvaz, Sema / Hanağası, Emel. *Medenî Usul Hukuku*. 6. bsk., Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s.583; Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Ersin. *Medenî Usul Hukuku*. 7. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s.729; Berkin, Necmettin M.. *Medeni Usul Hukuku Esasları*. Hamle Matbaası, İstanbul, 1969, s.117; Erişir, Evrim. *Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri*. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.137; Göksu, Mustafa. "Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirin Uygulanmasını Talep Etme Zorunluluğu.", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.16, S.2014, 2014, s.1256; Konuralp, Cengiz Serhat. *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler*. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.8; Kuru, Baki. *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. 6 C., Demir Demir Müşavirlik ve Yayıncılık Ltd. Şti., C.IV, İstanbul, 2001, s.4290; Kuru, Baki / Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder. *Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı*. 24. bsk., Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s.558; Kuru, Baki. *Medenî Usul Hukuku El Kitabı*. 2 C., Yetkin Yayınları, C.II, Ankara, 2020, s.1263; Özekes, Muhammet. *Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku*. 16. bs., On İki Levha Yayıncılık, C.V, İstanbul, 2025, s.4318; Özekes, Muhammet. *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*. Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s.55-56; Pekcanitez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet. *Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı*. 12. bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s.587; Tanrıver, Süha. *Medenî Usul Hukuku*. 2 C., Yetkin Yayınları, C.II, Ankara, 2021, s.205; Yılmaz, Ejder. *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri*. 2 C., Yetkin Yayınları, C.I, Ankara, 2001, s.178. Ayrıca bkz. Alangoya, H. Yavuz / Yıldırım, M. Kâmil / Deren-Yıldırım, Nevhis. *Medenî Usul Hukuku Esasları*. 7. bsk., Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009, s.405; Belgesay, Mustafa Reşit. *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi*. 2. bs., İstanbul Üniversitesi Yayınları, C.I, İstanbul, 1939, s.277-278; Deren-Yıldırım, Nevhis. *Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler*. 2. bsk., Alkim Yayınevi, İstanbul, 2002, s.4; Görgün, L. Şanal / Börü, Levent / Toraman, Barış / Kodakoğlu, Mehmet. *Medenî Usul Hukuku*. 9. bsk., Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s.723; Postacıoğlu, İlhan E.. *Medeni Usul Hukuku Dersleri*. 6. bs., İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1975, s.487; Postacıoğlu, İlhan E. / Altay, Sümer. *Medenî Usul Hukuku Dersleri*. 8. bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s.962; Üstündağ, Saim. *Medeni Yargılama Hukuku*. 7. bsk.,

düzenlenmiştir. Buna göre mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkânsız hale geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hallerinde, uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebilir.

İhtiyati tedbir kararı, talep edenin karşı karşıya olduğu aciliyet arz eden bir tehlikenin bertaraf edilmesine hizmet eder². Hatta bu nedenle kanun koyucu ihtiyati tedbir talebinin incelenmesi usulünü de bu aciliyete uygun olarak özel bir şekilde düzenlemiştir. Bu kapsamda ihtiyati tedbir kararının icrasının da aynı ivedilikle yerine getirilmesi gerekir. İhtiyati tedbir kararının icra ettirilmemesi, ihtiyati tedbir talebinde gösterilen ve ihtiyati tedbir kararını haklı kılan tehlikenin mevcut olmadığını veya ortadan kalktığını ortaya koyacaktır³. Buna göre ihtiyati tedbir kararının belirli bir süre içinde icrasının talep edilmesi zorunluluğu, esas hakkındaki davanın açılmasıyla birlikte ihtiyati tedbiri tamamlayan merasimin bir parçasıdır⁴.

6100 sayılı HMK'nın 393. maddesinde ihtiyati tedbir kararının uygulanması düzenlenmiştir. İhtiyati tedbir kararı bir sakıncanın veya zararın ortaya çıkmasından endişe duyularak talep edildiğine göre bu talebin amacına uygun olarak kararın alınmasının akabinde uygulanması da gerekir.

I. İHTİYATİ TEDBİR KARARININ UYGULANMASININ TALEP EDİLMESİ ZORUNLULUĞU

6100 sayılı HMK m.393/1 uyarınca ihtiyati tedbir kararının uygulanması, bu kararın, tedbir isteyen tarafa tefhim veya tebliğinden itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorundadır. Kanun koyucu bu hükümle, lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep etme zorunluluğu getirmiştir.

İsviçre hukukunda ihtiyati tedbir kararlarının icrası İsviçre Medeni Usul Kanunu'nun (Sch ZPO) 267. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca tedbir kararı veren mahkeme, tedbirin icra edilmesi için gereken önlemleri de alır. Sch ZPO'nun 267. maddesi, Sch ZPO Art.236/3'te yer alan hâkimin dava lehine sonuçlanan tarafın talebi üzerine hükmün icrası için gereken tedbirlere karar vereceğine ilişkin genel hükümden farklı bir düzenlemeye yer vermiştir. Sch ZPO Art.267, ihtiyati tedbirin, hâkimin uygun icra tedbirlerini re'sen alması suretiyle doğrudan icrasını öngörmektedir. Bu, ihtiyati tedbir kararının verildiği anda derhal yerine getirilmesi gerektiği gerçeğiyle açıklanmaktadır⁵. Sch ZPO Art.267 uyarınca ihtiyati tedbirlere ilişkin karar tedbirin doğrudan icrasına ilişkin hükümler içermekte olup, bu karar, icra takibine tâbi tutulmaksızın tedbirin derhal uygulanmasına olanak tanımaktadır (bkz. Sch ZPO Art 337/1)⁶. Bu sistem, ihtiyati tedbirlerin uygulanmasında hız ve

Nesil Matbaacılık, C.I-II, İstanbul, 2000, s.581; Yılmaz, Orhan. *İhtiyati Tedbirler*. 2. bs., İvriz Matbaası, Konya, s.15.

² Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4412.

³ Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4412.

⁴ Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4412.

⁵ Jeandin, Nicolas. “Mesures provisionnelles en matière civile: première et seconde instance / III. – Conclusion.”, *Les mesures provisionnelles en procédures civile, pénale et administrative*, Éditeur: Bohnet, François / Dupont, Anne-Sylvie, Helbing Lichtenhahn Verlag, Bâle, 2015, s.36.

⁶ Haldy, Jacques. “Les procédures spéciales.” *Le Code de procédure civile*, Herausgeber: Foëx, Bénédict / Jeandin, Nicolas, Schulthess, Genève, 2011, s.146. Ayrıca bkz. Bohnet, François. “La procédure sommaire selon le Code de

verimlilik sağlamaktadır⁷. Bu hüküm uyarınca ihtiyati tedbire karar veren mahkeme ihtiyati tedbirin uygulanmasına ilişkin icra tedbirlerine re'sen karar vermelidir⁸. İhtiyati tedbir kararının uygulanması için talebe gerek yoktur⁹. İhtiyati tedbir kararlarının uygulanmasına ilişkin tedbirler, her durumda icra için gerekli, uygun ve orantılı olmalıdır¹⁰. İhtiyati tedbire karar veren mahkeme, ihtiyati tedbir kararında, ihtiyati tedbir kararının icrası için gereken tedbirlere yer vermemişse, daha sonra vereceği bir kararla, ihtiyati tedbirin uygulanmasına yönelik tedbirlere geriye dönük olarak da karar verebilir¹¹. Mahkeme, ihtiyati tedbir kararının icrasına yönelik olarak Sch ZPO Art.343 ve devamında yer alan tedbirleri dikkate alabilecektir. Örneğin mahkeme, ortaya çıkabilecek bir zararın önlenmesi için yasaklama şeklinde bir ihtiyati tedbir kararı verdiğyse (Sch ZPO Art.262/1, a), bu tedbirin uygulanmasını sağlamak üzere ihtiyati tedbir kararında Sch ZPO Art.343/1¹²'de öngörülen para cezasına ilişkin ihtaraya yer verebilecektir¹³.

6100 sayılı HMK m.393/2'ye göre ihtiyati tedbir kararının uygulanmasında icra daireleri ve ihtiyati tedbire karar veren mahkemenin kararında göstermesi şartıyla mahkeme yazı işleri müdürü görevlidir. Bu halde lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbir kararının tefhim veya tebliğinden itibaren bir hafta içinde, kararı veren mahkemenin yargı çevresinde bulunan veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesinden ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep etmek zorundadır (HMK m.393/2, c.1). Mahkemenin ihtiyati tedbir kararını uygulayacak merci olarak mahkeme yazı işleri müdürünü görevlendirmiş olması halinde, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep etme zorunluluğunun mevcut olup olmadığı hususunda HMK'da ayrıca bir düzenleme yapılmamıştır. Burada ihtiyati tedbir kararını veren mahkeme olsa da ihtiyati tedbir kararını uygulayacak olan mahkemenin yazı işleri müdürüdür¹⁴. Yazı işleri müdürünün görevli kılınabilmesini düzenleyen HMK m.393/2 hükmünde, aynı maddenin birinci fıkrasına (ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep zorunluluğuna) herhangi bir istisna getirilmemiştir. Bu durumda ihtiyati tedbir kararını uygulayacak olan merciin mahkeme yazı işleri müdürü olması halinde de

procédure civile suisse.” *Revue jurassienne de jurisprudence* (RJJ), 2008/3, Tribunal cantonal JU, 2009, s.306.

⁷ Haldy, s.147.

⁸ Huber, Lucius / Jutzeler, Michel. *Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO)*. Herausgeber: Sutter-Somm, Thomas / Lötscher, Cordula / Leuenberger, Christoph / Seiler, Benedikt, 4. Auflage, B.2, Schulthess, Zürich, 2025, s.2533; Spühler, Karl / Tenchio, Luca / Infanger, Dominik. *Schweizerische Zivilprozessordnung*. 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2017, s.1655; Spühler, Karl. *Schweizerische Zivilprozessordnung*. Schulthess, Zürich-Genf, 2023, s.730.

⁹ Bkz. Huber / Jutzeler, s.2533; Spühler / Tenchio / Infanger, s.1655. İsviçre hukukunda öngörülen bu düzenleme neticesinde ihtiyati tedbir kararının derhal uygulanabilir hale gelebilmesi için mahkemenin ihtiyati tedbir kararını ilgililerine doğrudan bildirmesi yerinde olacaktır (Haldy, s.147).

¹⁰ Spühler / Tenchio / Infanger, s.1656; Spühler, s.730.

¹¹ Spühler / Tenchio / Infanger, s.1656.

¹² Sch ZPO Art.343/1: “Kararda bir yapma, yapmama veya katlanma yükümlülüğü öngörülmüşse, icra mahkemesi:

a. İsviçre Ceza Kanunu Art.292'de öngörülen cezai yaptırım tehdidinde bulunabilir;

b. 5000 Frank'a kadar para cezası öngörebilir;

c. Borcun ifa edilmediği her gün için 1000 Frank'a kadar para cezası öngörebilir;

d. Taşınabilir bir şeyin kaldırılması veya bir mülkün tahliyesi gibi zorlayıcı bir önlemleri emredebilir;

e. Kararın üçüncü bir kişi tarafından uygulanmasını emredebilir.”

¹³ İlgili hususta bkz. Jeandin, s.36-37; Spühler / Tenchio / Infanger, s.1656; Spühler, s.731; Huber / Jutzeler, s.2533-2534.

¹⁴ Göksu, s.1269.

tedbiri aldırın tarafın, kararın tebliğinden veya tefhiminden itibaren bir hafta içerisinde yazı işleri müdürüne başvurarak ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep etmesi zorunludur¹⁵.

Doktrinde düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirlerde, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edilmesinin zorunlu olup olmadığı hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bilindiği üzere ihtiyati tedbirler, tedbir kararı ile ulaşılmak istenen amaca göre teminat amaçlı ihtiyati tedbirler, eda amaçlı ihtiyati tedbirler ve düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirler olarak sınıflandırılmaktadır¹⁶. Teminat amaçlı ihtiyati tedbirlerde, uyuşmazlık konusu şeyin dava sonuna kadar güvence altına alınmasıyla asıl davada verilecek hükmün daha sonra icra edilmesi garanti altına alınır¹⁷. Eda amaçlı ihtiyati tedbirlerde, ihtiyati tedbir talep eden taraf açısından dava sırasında ortaya çıkabilecek sakıncalara karşı hukuki koruma talebine konu olan hakkın geçici olarak gerçekleştirilmesi söz konusudur¹⁸. Düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirlerde ise kesin hukuki koruma talebine konu olan hukuki ilişkinin geçici olarak düzenlenmesi amaçlanır¹⁹⁻²⁰. Mahkeme tarafından karar verilen tedbir; dava sonunda hüküm altına alınabilecek inşâî hakkın, aciliyetin bulunması nedeniyle, tedbir yoluyla gerçekleştirilmesi şeklinde olabileceği gibi, davanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için hukuki ilişkinin dava süresince düzenlenmesi şeklinde de olabilecektir²¹. Türk Medeni Kanunu'nun 169. maddesine göre; boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkimin, davanın devamı süresince gerekli olan, eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin aldığı tedbirler düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirlere örnektir.

İfa veya teminat amaçlı ihtiyati tedbirler icra edilmesi gereken tedbirler olduklarından, bu nitelikteki ihtiyati tedbirler açısından HMK m.393/1'deki talep zorunluluğunun mevcut olduğu kabul edilmektedir²². Düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirler bakımından ise durum farklılık arz etmektedir. Doktrinde ileri sürülen birinci görüş uyarınca düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirlerde, ihtiyati tedbir

¹⁵ Göksu, s.1270. Ayrıca bkz. Yılmaz, 2001, s.934; Yılmaz, O., s.124.

¹⁶ Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım, s.405; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.730; Budak, Ali Cem / Karaaslan, Varol. *Medenî Usul Hukuku*. 7. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2023, s.373; Deren-Yıldırım, s.80-95; Erişir, s.351; Görgün / Börü / Toraman / Kodakoğlu, s.724; Karlı, Abdurrahim. *Medeni Muhakeme Hukuku*. 5. bsk., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s.738; Konuralp, 2013, s.39-40; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4372; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s.588; Postacıoğlu / Altay, s.964; Tanrıver, s.205; Üstündağ, Saim. *İhtiyati Tedbirler [Geçici Hukuki Himaye (Koruma) Önlemleri]*. Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1981, s.13; Üstündağ, 2000, s.583; Yılmaz, 2001, s.170-171. Doktrinde ihtiyati tedbirlerin, tedbir ile takip edilen amaca göre değil, tedbir kararının ne şekilde icra edileceği ve bu icranın hangi hukuki sonucu ortaya çıkaracağına, kısaca tedbirin etkisine göre sınıflandırmaya tâbi tutulması gerektiği ifade edilmiştir (Erişir, s.349).

¹⁷ Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.730; Deren-Yıldırım, s.80; Erişir, s.351; Konuralp, 2013, s.40; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4373; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s.588; Üstündağ, 1981, s.13.

¹⁸ Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.730; Erişir, s.376-377; Konuralp, 2013, s.42-43; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4381-4382; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s.588; Üstündağ, 1981, s.15.

¹⁹ Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.731; Erişir, s.493; Konuralp, 2013, s.41; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4376; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s.588; Üstündağ, 1981, s.30-31.

²⁰ Doktrinde düzenleme tedbiri adıyla üçüncü bir tedbir türünün gerçekte bulunmadığı, düzenleme tedbiri olarak ele alınan hallerin hukuki nitelik olarak eda tedbiri sayılması gerektiği ileri sürülmüştür (Erişir, s.505-506).

²¹ Erişir, s.494. Birinci duruma örnek olarak kollektif ortaklıkta ortaklıktan çıkarma davası devam ederken tedbiren ortağın yönetim ve temsil yetkisinin sona erdirilmesini verilebilecekken; ikinci duruma örnek olarak ortaklıkla ilgili bir dava devam ederken ortaklık genel kurulunun yapılmasının tedbiren yasaklanmasını gösterebiliriz (Erişir, s.494-495).

²² Göksu, s.1263.

kararının uygulanması için talep zorunluluğu mevcut değildir²³. Bu görüş, düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirlerin inşaî etki doğurduğu gerekçesine dayanmaktadır²⁴. Düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirler yarattıkları etki bakımından inşaî hükümlere benzediklerinden ve inşaî hükmün etkisi kendiliğinden ortaya çıktığından ihtiyati tedbir kararının kural olarak icra dairesi tarafından yerine getirilmesi söz konusu olmayacaktır²⁵. Buna göre ihtiyati tedbir kararı verilmesiyle birlikte bu kararın hüküm ve sonuçları kendiliğinden ortaya çıkacağından ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep etme zorunluluğu da olmayacaktır. Bu görüş kapsamında kayyım atanması veya anonim ortaklık genel kurul kararının icrasının durdurulması gibi verildiği anda hüküm ve sonuç doğuran tedbir kararları için tedbir kararının icrasını talebin mecburi olmadığı ileri sürülmüştür²⁶. Doktrinde yer alan bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göreyse kanun koyucu ihtiyati tedbirler bakımından herhangi bir sınıflandırma yapmaksızın ihtiyati tedbir kararlarının uygulanması için talebin zorunlu olduğunu kabul etmiştir. O halde düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirler bakımından da HMK m.391/1 uygulama alanı bulacak ve mahkeme düzenleme amaçlı ihtiyati tedbire karar verdiyse lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın yetkili merciye başvurarak bu kararın uygulanmasını talep etmesi gerekecektir²⁷. Bunun yanı sıra HMK m.397/1 uyarınca ihtiyati tedbir kararının dava açılmadan önce verildiği hallerde esas hakkındaki davanın ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edildiği tarihten itibaren iki hafta içinde açılması ve davanın açıldığına ilişkin evrakın, kararı uygulayan memura ibrazla dosyaya koydurtulması ve karşılığında bir belgenin alınması zorunludur. Aksi halde ihtiyati tedbir kendiliğinden kalkacaktır. Buna göre düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirin uygulanması için talep zorunluluğunun mevcut olmadığı kabul edildiği takdirde HMK m.397/1’de öngörülen iki haftalık dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlayacağı tartışma konusu olacaktır. Doktrinde, ayrıca, düzenleme tedbirinde düzenlenen hukuki ilişkiden doğan hakka riayet edilmediği takdirde bunun cebri icra organları vasıtasıyla zorla yerine getirileceği ifade edilmiştir²⁸.

Yargıtay da vermiş olduğu kararlarında düzenleme amaçlı ihtiyati tedbir niteliğinde olan ihtiyati tedbir kararlarının uygulanması için talep zorunluluğunu aramıştır. Yargıtay (Kapatılan) 18. Hukuk Dairesi’nin önüne gelen olayda ilk derece mahkemesi talep üzerine Türkiye Boks Federasyonu’nun 21.10.2012 tarihinde yapacağı genel kurul toplantısının yapılmasının durdurulması yönünde ihtiyati tedbir kararı vermiş; ilgili hukuk dairesi, davacılar vekilinin bir haftalık hak düşürücü süre içinde ihtiyati tedbir kararının infazını istememesi ve infaz isteminden vazgeçmesi sebebiyle bu ihtiyati tedbir kararının kendiliğinden kalktığı kanaatine varmıştır²⁹. Yine aynı hukuk dairesi 07.10.2013 tarihli kararında derneğin genel kurul toplantısının hukuka aykırı olması nedeniyle iptal edilmesinden sonra dernek üyelerinden birinin talebi üzerine derneğe yönetim kayyımı atandığı

²³ Bkz. Özkes, *Pekcanitez Usûl*, s.4414.

²⁴ Göksu, s.1263.

²⁵ Bkz. Budak / Karaaslan, s.377.

²⁶ Özkes, *Pekcanitez Usûl*, s.4414. Bununla birlikte uygulamada sorun yaşanmaması ve hak kayıplarının oluşmaması açısından tedbirin uygulanmasının, süresinde, tedbiri uygulayacak memurdan istenmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir (Özkes, *Pekcanitez Usûl*, s.4416).

²⁷ Göksu, s.1264-1265. Ayrıca bkz. Kaplan, Mikail Bora. *Sınai Mülkiyet Kanunu’nda İhtiyati Tedbirler*. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.154.

²⁸ Erişir, s.502.

²⁹ Yargıtay (Kapatılan) 18. HD., T. 12.02.2013, 189/1697 (Yılmaz, Ejder. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 4 C., 4. bsk., Yetkin Yayınları, C.IV, Ankara, 2021, s.5305).

olayda talep edenin tedbirin icrasını talep etmesi gerektiğini içtihat etmiştir³⁰.

Doktrinde tartışma konusu olan diğer bir husus da resmi sicile kaydedilecek olan ihtiyati tedbirlerde ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep zorunluluğunun olup olmadığı konusudur. Doktrinde yer alan bir görüşe göre resmi sicile kaydedilecek ihtiyati tedbirlerde, tedbirin icrasını talep zorunluluğundan söz edilemeyecektir³¹. Buna göre resmi bir daire tarafından sadece işlem yapılarak yerine getirilmesi mümkün olan ihtiyati tedbir kararlarının mahkeme tarafından re'sen ilgili daireye bildirilmesi yeterli olacaktır³². O halde tapu kaydına veya ticaret siciline bir tedbirin işletilmesi için tedbir kararının icrasının talep edilmesi zorunlu olmayıp, tedbir kararı resmi sicile işletilmek üzere ihtiyati tedbire karar veren mahkeme tarafından ilgili daireye bildirilecektir³³. Aynı görüş kapsamında Kadastro Kanunu m.25/2, C hükmünde yer alan “ihtiyati tedbir kararının hemen o yerin kadastro ve tapu sicil müdürlüklerine bildirileceği” şeklindeki düzenlemenin, tüm sicile kaydedilecek ihtiyati tedbir kararları bakımından yol gösterici olduğu ileri sürülmüştür³⁴. Doktrinde bu görüşün kabulünün usul ekonomisi ilkesi bakımından faydalı olacağı ancak mahkemenin tedbiri bu şekilde doğrudan uygulaması kabul edilse bile mahkemenin ilgili mercilere söz konusu yazıyı göndermesi işlemi ihtiyati tedbirin uygulanması anlamına geleceği için bu işlemin talep üzerine ve HMK m.393/4 hükmünde ifade edilen tutanağın da düzenlenmesi suretiyle yapılması gerektiği ifade edilmiştir³⁵. Bu görüş uyarınca ihtiyati tedbire karar verilirken karşı tarafın hazır bulunmadığı hallerde, ihtiyati tedbire itiraz süresi, ihtiyati tedbirin uygulanması sırasında karşı taraf hazır bulunmuyorsa tedbirin uygulanmasına ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren bir hafta içinde başladığı için bu tutanağın çok büyük önemi bulunmaktadır ve bu nedenle HMK m.393/1 hükmü gereğince tedbir koyduran tarafın bir hafta içinde bir talepte bulunması zorunluluğu bu ihtimalde de vardır³⁶. Kanaatimizce mevzuatımızda ihtiyati tedbir kararının talep üzerine uygulanacağı kabul edildiğinden, resmi sicile kaydedilecek ihtiyati tedbirler bakımından tedbir kararının uygulanmasında talep zorunluluğunu kaldıran genel bir hüküm yer almadığından ve dava açılmadan önce verilen ihtiyati tedbir kararlarında ihtiyati tedbirin kendiliğinden kalkmaması için ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edildiği tarih esas alınarak dava açma süresi belirlendiğinden (HMK m.397/1) resmi sicile kaydedilecek ihtiyati tedbirlerde de tedbir kararının icrası için talep zorunluluğu bulunmaktadır.

³⁰ Yargıtay (Kapatılan) 18. HD., T. 07.10.2013, 15426/12994 (Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4414-4415). Bu kararın eleştirisi için bkz. Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4415-4416.

³¹ Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.743; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4414. Ayrıca bkz. Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası, s.587; Kuru / Arslan / Yılmaz, s.562, dpn.62: “Taşınmazın başkasına devrinin yasaklanmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararının icrası için, icra dairesine başvurulmasına gerek yoktur. Bu karar, mahkeme tarafından doğrudan tapu idaresine bildirilir ve tapu idaresi ihtiyati tedbiri hacizler siciline kaydeder.”; Yılmaz, O., s.125-126. Ayrıca bkz. Albayrak, Adem. *İhtiyati Tedbir*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.90.

³² Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.743; Deren-Yıldırım, s.171; Konuralp, *6100 sayılı...*, s.258; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4414.

³³ Bkz. Arslan, Ramazan. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler.” *Bankacılar Dergisi*, Özel Sayı, 2013, s.18; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s.598.

³⁴ Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4414.

³⁵ Göksu, s.1270.

³⁶ Göksu, s.1270.

II. İHTİYATİ TEDBİR KARARININ UYGULANMASINI TALEP ETME SÜRESİ

6100 sayılı HMK m.393/1'e göre ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının, bu kararın, tedbir isteyen tarafa tefhim veya tebliğ edildiği tarihten itibaren bir hafta içinde talep edilmesi gerekmektedir. Kanun koyucu 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndan farklı olarak ihtiyati tedbirin uygulanmasını talep etmek için bir süre öngörmüştür. HMK m.393/1'in gerekçesinde de belirtildiği üzere geçici hukuki koruma niteliğindeki ihtiyati tedbirin çok uzun süre uygulanmadan ayakta kalması, kötüye kullanıma açık bir durum ortaya çıkarmakta ve bu hal tedbir alma amacına da aykırı düşmektedir. İhtiyati tedbir kararı acele icra edilmek için verilmiştir. Bu kararın tarafın elinde devamlı bir tehdit vasıtası olarak kalması müessesenin amacına aykırıdır ve sakıncalıdır³⁷. Yine aynı şekilde tedbirin icra edilmediği dönemde ihtiyati tedbir kararının verilmesini gerektirecek hal ve şartlarda değişiklik meydana gelebilecektir³⁸. Bu nedenle HMK'daki bu düzenleme yerinde olmuştur.

Alman Medeni Usul Kanunu'nun (ZPO) cebri icrayı konu alan 8. kitabının 5. kısmında, ZPO § 916-945b arasında, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kurumları birlikte düzenlenmiştir. ZPO § 936 uyarınca ihtiyati tedbir kararlarının verilmesi ve sonraki prosedür hususunda ihtiyati tedbirin düzenlendiği maddelerde farklı bir hüküm olmadıkça ihtiyati haciz kararı verilmesine ve ihtiyati haciz prosedürüne ilişkin hükümler uygulanacaktır³⁹. İhtiyati tedbir kararı üzerine tedbir kararının süresinde icra edilmesi gerekmektedir⁴⁰. ZPO'da ihtiyati tedbire ilişkin hükümlerde ihtiyati tedbirin uygulanma süresine ilişkin ayrı bir düzenleme yapılmadığından, bu hususta ihtiyati haczin uygulanma süresinin düzenlendiği ZPO § 929/2 hükmü tatbik edilecektir⁴¹. Buna göre ihtiyati tedbir kararı, kararın tefhiminden veya başvuru sahibine tebliğinden itibaren bir ay içinde icra edilmelidir⁴². Söz konusu bir aylık sürenin geçmesi durumunda ihtiyati tedbir kararının icrası mümkün değildir.

6100 sayılı HMK'nın yürürlüğe girdiği ilk halinde ihtiyati tedbir kararının uygulanması talebine ilişkin olarak öngörülen bir haftalık sürenin "kararın verildiği tarihten itibaren" başlayacağı kabul edilmekteydi. Bu ibarenin "talep sahibinin gıyabında verilen tedbir kararı bakımından tedbir kararı verilip verilmediğinin fiziken takibi, tedbir kararı verilmişse bu karar tebliğ edilmediği sürece kararın öğrenilmesinin güçlüğü karşısında icrasının fiilen imkânsız hale gelecek olması itibarıyla hak arama özgürlüğünü ve adil yargılanma hakkını engellediği" ifade edilerek Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülmüştür. Anayasa Mahkemesi, anılan düzenlemenin adil yargılanma hakkının bir unsuru olan

³⁷ Kuru, 2001, s.4336. Ayrıca bkz. Arslan, s.18; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.741-742; Karslı, s.739-740; Yılmaz, 2021, s.5305; Yılmaz, O., s.124-125.

³⁸ Kuru, 2001, s.4336.

³⁹ İhtiyati haciz hükümlerinin uygulanmasında ihtiyati tedbirlerin farklı amaçlarından kaynaklanan ve ZPO § 935 ile ZPO § 937-942 maddelerinden kaynaklanan özellikler gözetilmelidir (Musielak, Hans-Joachim. *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. 8. neubearbeitete Auflage, Verlag Franz Vahlen, München, 2011, s.2310).

⁴⁰ Jauernig, Othmar / Berger, Christian. *Zwangsvollstreckungs und Insolvenzrecht*. 22. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2007, s.135.

⁴¹ Alman doktrininde "İcra Hükmü; Uygulama Süresi" başlıklı ZPO § 929 hükmünün uygulanmasında çeşitli ihtiyati tedbir türleri arasındaki farkların göz ardı edilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Bkz. Zöller, Richard. *Zivilprozessordnung*, 22. neubearbeitete Auflage, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2001, s.2300.

⁴² Lackmann, Rolf. *Zwangsvollstreckungsrecht*. 8. Auflage, Verlag Franz Vahlen, München, 2007, s.295. Tekrarlayan edimler şeklindeki eda amaçlı ihtiyati tedbir kararlarında bir aylık sürenin uygulanmasına ilişkin tartışmalar hususunda bkz. Lackmann, s.296; Jauernig / Berger, s.135; Zöller, s.2302.

mahkemeye erişim hakkını sınırladığını, ancak bu sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi anlamında ölçülülük ilkesine aykırı olmadığı sonucuna vararak Anayasa'ya aykırılık iddiasını oy çokluğuyla reddetmiştir⁴³.

6100 sayılı HMK'nın 393. maddesinin 1. fıkrasında 22.07.2020 tarihli 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 41. maddesiyle değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edilmesi için öngörülen bir haftalık sürenin, ihtiyati tedbir kararının ihtiyati tedbir isteyen tarafa tefhim veya tebliğinden itibaren başlayacağı kabul edilmiştir. Eski düzenleme; dava açılmadan önce veya celse arasında dosya üzerinden ya da istinaf incelemesinde yine dosya üzerinden ihtiyati tedbire karar verilmesi hallerinde, kararın geç öğrenilmesi nedeniyle hak kayıplarının yaşanmasına neden olurken bu yeni düzenlemeyle lehine tedbir kararı verilen tarafın mahkemeye erişim hakkı güvence altına alınmıştır.

6100 sayılı HMK m.393/1'de kabul edilmiş olan bir haftalık süre, kesin ve hak düşürücü bir süredir. Bu süre kanunda düzenlenmiş olan kesin nitelikte ve usule ilişkin bir süre olduğu için, sürenin elde olmayan sebeplerle bir kusur olmaksızın kaçırılması halinde eski hale getirme hükümlerinden istifade edilebilmesi gündeme gelecektir⁴⁴. Bununla birlikte uyuşmazlık konusu hakkında teminat amaçlı ihtiyati tedbir kararı verilir de elde olmayan sebeplerle süresinde tedbir kararının uygulanmasının talep edilmediği hallerde eski hale getirme başvurusu üzerine bu talebin kabul edildiği tarihe kadar olan dönemdeki uyuşmazlık konusuna ilişkin maddi hukuk işlemlerinin akıbeti ayrı bir tartışma konusu olarak ortaya çıkabilecektir. Eski hale getirme kurumunun düzenlendiği HMK'da, eski hale getirmenin kabul edilmesi üzerine sadece geçmişte yapılan usuli işlemlerin geçersizliğine ilişkin bir düzenleme (HMK m.100/2) yer aldığından ve bu kurumun niteliği gereği maddi hukuk müesseselerine bir tesiri bulunmadığından söz konusu maddi hukuk işlemlerinin mevcudiyetini devam ettirmesi ve yargılamanın buna göre şekillenmesi yerinde bir kabul olacaktır.

6100 sayılı HMK'da lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa sadece ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep etme zorunluluğu yüklenmiştir. Kanun koyucunun aradığı, ihtiyati tedbir kararının tedbir isteyen tarafa tefhim veya tebliğ edildiği tarihten itibaren bir hafta içinde uygulanması değil, bu süre içinde ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edilmesidir⁴⁵. Bu halde lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf HMK m.393/1'de öngörülen bir haftalık süre içinde ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep edecektir. İhtiyati tedbir kararını uygulayacak merci talebe rağmen ihtiyati tedbir kararını icra etmediği veya geç icra ettiği takdirde ihtiyati tedbir kararının kendiliğinden kalkması söz konusu olmayacaktır⁴⁶. Buna göre yetkili mercie süresinde talepte bulunulup da tedbir kararı icra edilmediği takdirde sorumluluk lehine tedbir kararı verilen tarafa yüklenemeyecektir⁴⁷.

⁴³ AYM, T. 25.12.2014, 112/203 (RG., T.21.05.2015, S.29362). İlgili hususta bakınız Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4416-4417.

⁴⁴ Göksu, s.1262.

⁴⁵ Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4416; Mıstaçoğlu, Yasemin. *Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir Yargılaması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s.78.

⁴⁶ Bkz. Görgün / Börü / Toraman / Kodakoğlu, s.732; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4416. Ayrıca bkz. Pekcanitez / Atalay / Özekes, s.598.

⁴⁷ Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.742; Tanrıver, s.216.

İhtiyati tedbir kararının uygulanmasının süresi içinde talep edilmemesi durumunda ihtiyati tedbir kararı kendiliğinden kalkacaktır. Zira HMK m.393/1, c.2’de ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının süresinde talep edilmemesi durumuna ilişkin olarak “Aksi hâlde, kanuni süre içinde dava açılmış olsa dahi, tedbir kararı kendiliğinden kalkar.” hükmü yer almaktadır. İhtiyati tedbir kararının uygulanması süresi içinde talep edilmemesine rağmen esas hakkındaki davanın süresinde açılmış olması, ihtiyati tedbir kararının varlığını sürdürmesine neden olmayacaktır. İhtiyati tedbir kararının uygulanmasının süresinde talep edilmediği hallerde ihtiyati tedbir kararı vermiş olan mahkemenin, ihtiyati tedbir kararının kalktığına ilişkin ayrı bir karar vermesine gerek yoktur. Mahkemenin bu hususta tesis edeceği karar açıklayıcı mahiyette olacaktır.

6100 sayılı HMK m.393/1’de öngörülen bir haftalık süre kesin nitelikte bir süre olduğundan ihtiyati tedbir kararının icrası için kendisine talepte bulunulan merciin bu hususu re’sen dikkate alması gerekir. İhtiyati tedbir kararının uygulanmasının HMK m.393/1’de öngörülen bir haftalık süreden sonra talep edilmesi halinde ihtiyati tedbir kararının uygulanması talebi reddedilmelidir. Kanunda öngörülen bir haftalık süre geçmesine rağmen talep üzerine ihtiyati tedbir kararının icra edilmesi halinde mevcut bir ihtiyati tedbir kararı söz konusu olmadığından icranın etkilerini doğurmaması gerekir. Aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbirin uygulanması talebi için öngörülen süreye riayet edilmemesine rağmen ihtiyati tedbir kararının uygulanması halinde ihtiyati tedbir kararını veren merciye müracaat edebilecektir. İhtiyati tedbir kararı dava açılmadan önce alınıp da esas hakkındaki dava daha sonra açıldıysa ilgili muhalefet davanın görüldüğü mahkemeye yapılacaktır. Mahkeme böyle bir halde ihtiyati tedbir kararının kendiliğinden kalktığını tespit edecek ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın hukuki durumunu ihtiyati tedbir kararının icrasından önceki duruma getirmeyi sağlayacak kararları tesis edecektir.

İhtiyati tedbir kararının uygulanması yetkili olmayan bir merciden talep edildiği ve ilgili merciin yetkisiz olduğuna yönelik bir karar tesis ettiği hallerde HMK m.393/1’de öngörülen bir haftalık sürenin korunup korunmayacağı hususu ayrıca değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme yapılırken ihtiyati tedbirlerin amacından yola çıkarak bir sonuca ulaşılmalıdır. İhtiyati tedbirler, talep eden taraf açısından ivedi olarak ihtiyaç duyulan geçici hukuki koruma tedbirleri olmakla birlikte aleyhine tedbir kararı verilen kişi açısından uygulanmadığı sürece bir tehdit vasıtası olabilecek niteliktedir. Söz konusu ihtimalde HMK’da öngörülen bir haftalık sürenin korunacağının kabul edilmesi, ihtiyati tedbir kararının uygulanması talebinin kötü niyetli olarak defaatle yetkisiz mercilere yapılmasına ve bu suretle ihtiyati tedbir kararının uzun süre ayakta kalmasına yol açabilecektir. Bu gerekçelerle kanaatimizce, ihtiyati tedbirin uygulanması yetkisiz merciden talep edilirse HMK m.393/1’de öngörülen bir haftalık sürenin korunması söz konusu olmamalıdır.

İhtiyati tedbir kararının uygulanması için icra dairesine müracaat edilen hallerde takip talebi düzenlenmesine gerek yoktur⁴⁸. İhtiyati tedbir kararı ilâm niteliğinde değildir ve ilâmlı icranın konusu oluşturmaz⁴⁹. Buna göre ihtiyati tedbir kararının uygulanması talebi dilekçeyle veya sözlü olarak

⁴⁸ Konuralp, Cengiz Serhat. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre İhtiyati Tedbirler.” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.71, S.2, 2013, s.258; Özkök, Süleyman. *İhtiyati Tedbirler (HUMK 101-113/A)*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s.59; Yılmaz, 2001, s.934; Yılmaz, O., s.124.

⁴⁹ Konuralp, 6100 Sayılı..., s.258; Özkök, s.59; Umar, Bilge. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*. Yetkin Yayınları, 2. bsk., Ankara, 2014, s.1153; Yılmaz, 2021, s.5307.

yapılacaktır. İhtiyati tedbir kararının uygulanması sözlü olarak talep edilirse tutanak düzenlenecektir⁵⁰. İhtiyati tedbir kararının icrasının mahkeme yazı işleri müdürünce yerine getirileceği durumlarda, işin daha pratik olarak yürüyebileceği ifade edilebilecektir. Zira ihtiyati tedbir kararını yazacak olan makam da orası olacağı için, lehine tedbir kararı verilen taraf mahkemeye başvurarak hemen icraya gidilmesini talep edebilecektir⁵¹.

İhtiyati tedbirin uygulanmasının talep edilmesine ve talep edilme süresine ilişkin hususlar bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş ihtiyati tedbir kararları açısından da geçerli kabul edilmelidir.

III. İHTİYATİ TEDBİR KARARININ UYGULANMASININ TALEP EDİLECEĞİ MERCİ

6100 sayılı HMK m.393/2 uyarınca tedbir kararının uygulanması, kararı veren mahkemenin yargı çevresinde bulunan veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesinden talep edilir. Mahkeme, kararında belirtmek suretiyle, tedbirin uygulanmasında, yazı işleri müdürünü de görevlendirebilir.

İhtiyati tedbir kararının uygulanması kural olarak icra dairesinden talep edilir⁵². İhtiyati tedbire karar veren mahkemenin, ihtiyati tedbire ilişkin kararında, ihtiyati tedbirin uygulanması hususunda icra dairesini görevlendirdiğini gösteren bir ibareye yer vermesine gerek yoktur⁵³. Kanun koyucu, ihtiyati tedbir kararını uygulayacak yetkili icra dairelerini de göstermiştir. Bu icra daireleri kararı veren mahkemenin yargı çevresi içindeki icra dairesi veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesidir. Bazı ihtiyati tedbir kararları, mahkemenin karar vermiş olduğu tedbirin özelliği nedeniyle sadece icra dairesi tarafından yerine getirilebilecektir⁵⁴. Bu ihtiyati tedbir kararlarının icrası yazı işleri müdürüne yaptırılamaz. Örneğin tedbir nafakasına ilişkin ihtiyati tedbir kararı yalnız icra dairesi tarafından yerine getirilebilir. İhtiyati tedbir kararının uygulanması yetkisiz bir icra dairesinden talep edildiği takdirde bu icra dairesince ilgili talebin reddine ilişkin bir karar verilmelidir. Böyle bir halde icra memuru yetkisizlik kararı vermez ve ihtiyati tedbir kararı icra edilirse yetkisiz icra dairesince yapılan işlemlerin iptali istenebilecektir⁵⁵.

İhtiyati tedbir kararının icrasında tedbir konusu mal veya hakkın bulunduğu yer icra dairesinin

⁵⁰ Bkz. Yılmaz, 2001, s.934.

⁵¹ Konuralp, *6100 Sayılı...*, s.258; Yılmaz, 2001, s.934.

⁵² İcra dairesi, ihtiyati tedbir kararını uygularken, kararın aynen yerine getirilmesine dikkat etmek zorundadır (Arslan, s.18).

⁵³ HMK m.393/2’de ihtiyati tedbirin hangi yerdeki icra dairesi tarafından uygulanacağı gösterilmiştir. İhtiyati tedbir kararı veren ilk derece mahkemesi, ihtiyati tedbir kararında, ihtiyati tedbirin hangi yerdeki icra dairesi tarafından yerine getirileceğini göstermeyecektir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesi, ihtiyati tedbir kararında, HMK m.393/2’de sayılan yerdeki icra dairelerinden sadece birine veya ilgili hükümde yer alan icra dairelerinden farklı bir yerdeki icra dairesine ihtiyati tedbirin icrasında görev vermişse, HMK m.393/2’deki yetki kuralı kesin nitelikte olduğundan lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf HMK m.393/2’deki icra dairelerinden birinden kararın icrasını isteyebilecektir. Bu halde HMK m.393/2’de gösterilen icra daireleri, mahkeme kararında aksinin gösterildiğinden bahisle ihtiyati tedbirin uygulanması talebini reddedemezler.

⁵⁴ Konuralp, *6100 sayılı...*, s.257; Özkök, s.58; Yılmaz, O., s.127.

⁵⁵ Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4418.

yetkili kılınmış olması, istinabe kurumunun işletilmesine gerek kalmaması açısından usul ekonomisi ilkesi ile bağdaşan bir yaklaşımdır⁵⁶. Bununla birlikte ihtiyati tedbir kararının icrası, ihtiyati tedbir kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesinden talep edilmiş olmasına rağmen tedbir konusu mal veya hak bu icra dairesinin yetki çevresi dışındaysa istinabe yoluna başvurulacaktır⁵⁷. İstinabe olunan icra dairesi, ihtiyati tedbir kararını uyguladıktan sonra sonucu istinabe eden icra dairesine bildirecek ve ihtiyati tedbir kararının icrasına ilişkin belgeleri istinabe eden icra dairesine gönderecektir.

İhtiyati tedbir kararı veren mahkeme, ihtiyati tedbir kararının icrasında yazı işleri müdürünü de görevlendirebilir. Bu hususun muhakkak mahkemenin kararında belirtilmesi gerekir. Hâkimin, kararın altına sonradan yazacağı bir şerhle yazı işleri müdürünü görevlendirmesi mümkün değildir⁵⁸. Yazı işleri müdürünün görevlendirilmesi halinde ihtiyati tedbirin icrasının icra dairesinden talep edilmesi mümkün olmayacaktır. Kanun koyucu yazı işleri müdürünün görevlendirileceği hallerle ilişkin olarak herhangi bir belirleme yapmamış, bu hususu tamamıyla hâkimin takdirine bırakmıştır. Doktrinde mahkemenin, icra dairesinin uzmanlığını gerektirmeyen durumlarda ve özellikle işin ivediliğini gerektiren hallerde ihtiyati tedbirin icrası için yazı işleri müdürüne görev verebileceği ifade edilmiştir⁵⁹. Buna göre dava konusu olan taşınmazın satışının önlenmesi için tapuya şerh konulmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararının icrasında yazı işleri müdürü görevlendirilebilecektir. Yine doktrinde henüz sonuçlanmamış bir dava bakımından uygulanacak olan ihtiyati tedbirin kapsamını ve uygulanış şeklini mahkeme, icra dairesinden çok daha iyi şekilde takdir edebileceğinden yazı işleri müdürünün bu hususta görevlendirilmesinin doğru bir uygulama olacağı ifade edilmektedir⁶⁰. Bunun yanı sıra doktrinde ifade edilen ve bizim de katıldığımız görüşe göre her ne kadar HMK’da ihtiyati tedbirin icrası için hâkime bir görev verilmemiş olsa da hâkimin işin başında hazır bulunmasında yarar olan durumlarda hâkim de ihtiyati tedbirin icrası sırasında hazır bulunabilecektir⁶¹.

İhtiyati tedbir kararının bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş olduğu hallerde de İİK m.393/2, c.1 kapsamında ihtiyati tedbir kararının uygulanması, kararı veren bölge adliye mahkemesinin yargı çevresinde bulunan veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesinden talep edilecektir⁶². Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevrelerinin birden çok ili kapsadığı göz önüne alındığında lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın seçenek olarak birden

⁵⁶ Göksu, s.1268.

⁵⁷ Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4418. Ayrıca bkz. Yılmaz, O., s.123-124.

⁵⁸ Konuralp, *6100 sayılı...*, s.257; Yılmaz, 2001, s.933; Yılmaz, O., s.122. Farklı görüş için bkz. Belgesay, s.293; Özkök, s.56.

⁵⁹ Konuralp, *6100 sayılı...*, s.257; Yılmaz, 2001, s.933. Ayrıca bkz. Özekes, Muhammet. “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir.” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.4, S.2, 2002, s.130.

⁶⁰ Göksu, s.1269.

⁶¹ Yılmaz, 2001, s.933. Aynı görüş için bkz. Özekes, *Fikir ve Sanat...*, s.130.

⁶² Doktrinde ihtiyati tedbir kararının bölge adliye mahkemesi tarafından verildiği hallerde ihtiyati tedbir kararının icra edileceği yeri tespitin bölge adliye mahkemesinin görevi olduğu ifade edilmiştir (Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4420). Ayrıca bkz. Yargıtay 12. HD., T. 02.05.2024, E. 2023/8336, K. 2024/4239 (Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4420-4421). Kanaatimizce kanun koyucu, ihtiyati tedbir kararı veren mahkemeye kararın icrasını yerine getirecek icra dairesinin tespiti konusunda bir görev yüklediğinden ve lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa İİK m.393/2, c.1’deki icra dairelerinden birine müracaat imkânı tanındığından, bu halde de ihtiyati tedbirin icrası İİK m.393/2, c.1’e göre belirlenecek icra dairesinden talep edilmelidir.

fazla icra dairesinden ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep edebilme imkânı ortaya çıkmaktadır⁶³. Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın bu imkândan yararlanmak suretiyle ihtiyati tedbir kararının icrasının istinabe yoluyla gerçekleşmesine yol açacağı hallerde talepte bulunulan icra dairesinin bu durumun somut olayın koşullarına göre hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olup olmadığını değerlendirdikten sonra hakkın kötüye kullanıldığı sonucuna ulaştığı takdirde ihtiyati tedbir kararının uygulanması talebini reddedebilecektir. Bölge adliye mahkemesinin ihtiyati tedbir kararı verdiği hallerde, mahkeme, kararında belirtmek suretiyle, tedbirin uygulanmasında, yazı işleri müdürünü de görevlendirebilecektir (HMK m.393/2, c.2)⁶⁴.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere kendisinden ihtiyati tedbir kararının uygulanması talep edilen merci, HMK m.393/1'de öngörülen süreye riayet edilip edilmediğini re'sen inceleyecektir. Bununla birlikte burada akla gelebilecek diğer bir soru bu merciin HMK m.392/1'de öngörülen teminatın yatırılıp yatırılmadığı hususunu göz önünde tutup tutmayacağıdır. Doktrinde ihtiyati tedbiri icra edecek olan merciin teminatın yatırılıp yatırılmadığını dikkate alması gerektiği ve teminat yatırılmadığı sürece ihtiyati tedbir kararının icrasının yerine getirilmemesi gerektiği ifade edilmiştir⁶⁵. HMK m.392/1'de öngörülen teminat, ihtiyati tedbir nedeniyle aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın ve üçüncü kişilerin uğrayacakları muhtemel zararlara karşılık alındığından ve zarar kural olarak ihtiyati tedbir kararının uygulanması neticesinde doğacağından ilgili merciin bu hususu göz önünde tutması kanaatimizce de yerinde olacaktır.

IV. İHTİYATİ TEDBİR KARARININ UYGULANMASINDA ZOR KULLANILMASI

6100 sayılı HMK m.393/3 uyarınca ihtiyati tedbir kararının uygulanması için, gerekirse zor kullanılabilir. Zor kullanmak hususunda, bütün kolluk kuvvetleri ve köylerde muhtarlar, uygulamayı gerçekleştirecek memurun yazılı başvurusu üzerine, kendisine yardım etmek ve emirlerine uymakla yükümlüdürler.

İhtiyati tedbir kararının, aleyhine tedbir kararı veren kişi tarafından yerine getirilmemesi halinde yetkili merciin, bu kararın gereğini zor kullanmak suretiyle yerine getireceği aşikârdır. HMK m.393'ün gerekçesinde bu düzenlemenin İcra ve İflas Kanunu'ndaki (İİK) düzenlemeyle paralellik arz ettiği ifade edilmiştir. Buna göre ihtiyati tedbir kararı uygulanırken zor kullanılması gereken hallerde icra ve iflas hukukunda zor kullanılan durumlar için de kabul edilen ölçülülük ilkesine riayet

⁶³ Doktrinde ilk derece mahkemesi tarafından verilen ihtiyati tedbir talebinin reddi kararlarına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesinin ihtiyati tedbir kararı vermesi halinde ihtiyati tedbirin uygulanmasının ihtiyati tedbir talebini reddeden veya görevli ve yetkili ilk derece mahkemesinin bağlı olduğu icra dairesinden talep edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Zira bölge adliye mahkemesi ihtiyati tedbir kararını ilk derece mahkemesinin ihtiyati tedbir talebini ret kararının istinafı üzerine vermiştir. Yani bölge adliye mahkemesinin vermiş olduğu kararın dayanağı, ilk derece mahkemesince verilen ret kararıdır (Çiftçi, Murat Özgür. *Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf*. 3. bsk., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s.87).

⁶⁴ Doktrinde ilk derece mahkemelerince verilen ihtiyati tedbir taleplerinin reddi kararlarına karşı yapılan istinaf talepleri bakımından; istinaf başvuruları bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri içindeki farklı il ve ilçe mahkemelerinin kararlarına ilişkin olduğundan, istinaf incelemesi üzerine bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen ihtiyati tedbir kararlarının bölge adliye mahkemesi yazı işleri müdürü tarafından yerine getirilmesinin uygun olmayacağı, bölge adliye mahkemesinin kendi yargı çevresi içinde bulunan esas hakkındaki dava bakımından görevli ve yetkili veya asıl davanın görüldüğü bir mahkemenin yazı işleri müdürünü görevlendirebilmesi gerektiği ileri sürülmüştür (Çiftçi, s.88).

⁶⁵ Yılmaz, 2001, s.935.

edilmesi ve Anayasa’da belirtilmiş olan temel hakların ihlal edilmemesi gerekmektedir.

İhtiyati tedbir kararını icra dairesinin uyguladığı hallerde icra memurunun zor kullanma yetkisi olduğu gibi ihtiyati tedbir kararının uygulanmasında yazı işleri müdürünün görevlendirildiği hallerde yazı işleri müdürü de zor kullanma yetkisine sahip olacaktır⁶⁶. Buna göre ihtiyati tedbirin uygulanması için yazı işleri müdürünün görevlendirildiği durumlarda ihtiyati tedbir kararında zor kullanma yetkisine yer verilmese bile ilgili memur gerektiği takdirde bu yetkisini kullanabilecektir⁶⁷. Bunun yanı sıra madde metninde ifade edildiği üzere kolluk kuvvetleri ve köylerde muhtarlar uygulamayı gerçekleştirecek memurun yazılı başvurusu halinde kendisine yardım etmekle yükümlüdür. Buna göre, ihtiyati tedbiri icra eden memur tarafından kolluk kuvvetlerine (ve köylerde muhtarlara) sözlü olarak yapılan talepler yazılı bir başvuru mevcut olmaması nedeniyle kendileri açısından bağlayıcılık taşımayacaktır.

İhtiyati tedbir kararını uygulayan memur, ihtiyati tedbir kararının tarafları haricindeki üçüncü kişiler üzerinde zor kullanma yetkisini tatbik edemez.

V. İHTİYATİ TEDBİR KARARI UYGULANIRKEN YAPILACAK İŞLEMLER ve İHTİYATİ TEDBİR KARARININ UYGULANMASININ DENETİMİ

6100 sayılı HMK m.393/4 uyarınca ihtiyati tedbiri uygulayan memur, bir tutanak düzenler. Bu tutanakta, tedbir konusu ve bulunduğu yer gösterilir; tedbir konusu ile ilgili her türlü iddia bu tutanağa geçirilir. Tedbiri uygulayan memur, bu tutanağın bir örneğini tedbir sırasında hazır bulunmayan taraflara ve duruma göre üçüncü kişiye tebliğ eder.

İhtiyati tedbirin uygulanması sırasında tutanağın tutulması, yapılan uygulamanın sağlıklı olmasını ve usullere uygun olup olmadığının denetlenmesini sağlayacaktır⁶⁸. İhtiyati tedbir kararı hangi merci tarafından uygulanırsa uygulansın tutanak düzenlenmesi zorunluluğu söz konusudur.

Kanun koyucu tutanağın bir örneğinin tedbirin icrası sırasında hazır bulunmayan taraflara ve duruma göre üçüncü kişiye tebliğ edileceğini düzenlemiştir. Bu husus her şeyden önce aleyhine tedbir kararı verilen tarafın ve ihtiyati tedbir kararından etkilenen üçüncü kişinin ihtiyati tedbir kararının uygulandığından haberdar olmalarını sağlayacaktır. Bununla birlikte tutanağın tebliğinin dinlenilmeden hakkında ihtiyati tedbir kararı verilenler açısından ayrı bir önemi vardır. Zira HMK m.394/2 uyarınca yokluğunda aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen kişi ihtiyati tedbirin uygulanması sırasında hazır bulunmuyorsa tedbirin uygulanmasına ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren bir hafta içinde, ihtiyati tedbirin şartlarına, mahkemenin yetkisine ve teminata ilişkin olarak, kararı veren mahkemeye itiraz edebilecektir.

İhtiyati tedbirin icrası sırasında tutulan tutanağa tedbir konusu ile ilgili her türlü iddia da yazılacaktır. İhtiyati tedbirin icrası sırasında ihtiyati tedbire konu olan mal üzerinde üçüncü kişiler hak iddiasında bulunabilirler veya aleyhine tedbir kararı verilen taraf söz konusu mal üzerinde üçüncü

⁶⁶ Bkz. Belgesay, s.293.

⁶⁷ Yılmaz, O., s.129-130.

⁶⁸ Arslan, s.19; Yılmaz, 2021, s.5306.

kişinin hakkının bulunduğunu beyan edebilir⁶⁹. Bu hallerde ihtiyati tedbire konu olan mal üzerindeki istihkak iddiaları tutanağa geçirilecektir. Uygulamada, üçüncü kişilerin, ihtiyati tedbir kararına konu olan ve üzerinde ihtiyati tedbir uygulanan malın kendilerine ait olduğunu iddia etmeleriyle sıklıkla karşılaşılacaktır. Bu halde ihtiyati tedbirden doğan istihkak davası gündeme gelecektir⁷⁰. Bu dava, ihtiyati tedbir kararına konu olan ve üzerinde tedbir uygulanan malın kendisine ait olduğu iddiasıyla üçüncü kişi tarafından açılan, haksız tecavüzün önlenmesi ve malın teslimi amacını güden bir davadır⁷¹. Böyle bir durumda bu iddia İİK m.96 ve devamı hükümlerinde öngörülen icra hukukundaki istihkak prosedüründen farklı olarak icra mahkemesince incelenmeyecektir; zira İİK m.96 ve devamındaki hükümler hacizli mallar üzerindeki istihkak iddialarına ilişkindir. İhtiyati tedbir kararına konu olan mallarla ilgili istihkak davaları İİK'nın kapsamı dışında kalır⁷². İhtiyati tedbirden doğan istihkak davalarının genel hükümlere göre belirlenecek mahkemelerde görülmesi gerekmektedir⁷³⁻⁷⁴. Doktrinde, tedbir uygulanan mal üzerinde mülkiyet veya sınırlı ayni hak iddiasında bulunan üçüncü kişinin, HMK m.394/3'e göre itiraz yolundan istifade edebileceği ileri sürülmüştür. Bu görüş uyarınca itirazı inceleyen mahkeme, üçüncü kişiye genel mahkemede dava açması için süre verip açılan davayı bekletici sorun yapabilecektir⁷⁵. Kanaatimizce üçüncü kişilerin hangi hususlara itiraz edebilecekleri HMK m.394/3'te sınırlı olarak sayıldığından üçüncü kişilerin istihkak iddialarını itiraz yoluyla ileri sürebilmeleri mümkün değildir.

İhtiyati tedbir kararlarının uygulanması acele işlerden olduğundan bu tedbir kararları resmi çalışma saatleri dışında, resmî tatil günlerinde ve adli tatil sırasında da icra edilebilecektir⁷⁶. İhtiyati tedbir kararının icrası için icra dairesine veya yazı işleri müdürüne başvurulurken hiçbir harç (icraya başvurma harcı, tahsil harcı, icranın yerine getirilmesi harcı gibi) ödenmez⁷⁷. Ancak görevli memur

⁶⁹ Yılmaz, 2001, s.941.

⁷⁰ Doktrinde üçüncü kişinin bu durumda istihkak davası açmadan şikâyet yoluna müracaat edebileceği, şikâyetle başvurup şikâyetten olumlu bir sonuç alamadığı takdirde istihkak davası da açabileceği ifade edilmiştir (Özkök, s.62-63; Yılmaz, O., s.142-143).

⁷¹ Özkök, s.62.

⁷² Konuralp, *6100 sayılı...*, s.259-260; Kuru, 2001, s.4342; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4419; Yılmaz, O., s.143-144.

⁷³ "...İİK'nun 96. vd. maddelerinde söz konusu edilip icra hukuk mahkemelerinin görev alanına bırakılan istihkak davaları, hacizli mallara ilişkin davalardır. Bunun dışında kalan ihtiyati tedbir kararına konu mallara ilişkin istihkak davaları İİK'nun kapsamı dışında kalır. İstanbul 26. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 12.08.2011 gün, 2011/3 D.İş sayılı kararı, F1 Finansal Kiralama A.Ş. ile K1 arasında feshedilmiş bulunan finansal kiralama sözleşmesine konu malların HMK'nun 389-391 vd. maddeleri uyarınca F1 Finansal Kiralama A.Ş.'ye teslimine yönelik bir tedbir kararı mahiyetinde bulunmaktadır. Anılan karar uyarınca muhafaza altına alınan eşyaya ilişkin mülkiyet hakkının tanınmasına yönelik davanın genel hükümler uyarınca görevli mahkemede açılması gerekmektedir. Görev, kamu düzenine ilişkin olup mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekir. Mahkemece bu husus göz ardı edilerek görevsizlik kararı verilerek dosyanın Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde işin esasına yönelik karar verilmesi hatalıdır..." (Yargıtay 8. HD., T. 25.03.2015, E. 2014/692, K. 2015/6775).

⁷⁴ Konuralp, *6100 sayılı...*, s.260; Kuru, 2001, s.4342; Özkök, s.63; Yılmaz, 2001, s.941; Yılmaz, O., s.143-144. Bu halde görevli mahkemenin genel hükümlere göre tedbir kararı veren, asıl dava açılmışsa davaya bakan mahkeme olduğunu belirten görüş için bkz. Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4419.

⁷⁵ Umar, s.1155.

⁷⁶ Albayrak, s.89; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.742; Deren-Yıldırım, s.170; Kaplan, s.154; Konuralp, *6100 sayılı...*, s.258; Kuru, 2001, s.4338; Mistaçoğlu, s.80; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4418; Özkök, s.55.

⁷⁷ Konuralp, *6100 sayılı...*, s.258; Kuru, 2001, s.4337; Mistaçoğlu, s.80; Özkan, Hasan. *Açıklamalı-İçtihatlı İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti ve İhtiyati Haciz ile Kamu Alacağı'nın Tahsilinde İhtiyati Haciz*. Seçkin Yayıncılık, 3. bsk., Ankara,

ihtiyati tedbir kararının icrasını talep edenden, tedbir kararının yerine getirilmesi amacıyla yapılacak olan giderler için işin gereğine göre bir miktar parayı avans olarak alabilecektir⁷⁸. İhtiyati tedbir kararını infaz eden memura ayrıca bir ücret takdir edilmeyecektir⁷⁹. Bununla birlikte ihtiyati tedbir kararının infazını görev yaptığı daire dışında yerine getirmesi gereken memura 3717 sayılı Kanun'un 2. maddesi gereğince yol tazminatı ödenecektir⁸⁰. İhtiyati tedbir kararının uygulanabilmesi için aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa önceden tebliğine gerek yoktur⁸¹.

İhtiyati tedbirin uygulanması sırasında ortaya çıkan hukuka aykırılıklara karşı, ihtiyati tedbir kararının icrası sırasında icra dairesi görev alsa bile İİK'daki hükümlere göre şikâyet yoluna gidilemeyecektir. İİK'da yer alan şikâyetle ilişkin hükümler icra ve iflas dairelerinin İİK kapsamında kendilerine verilen görevleri yerine getirdikleri sırada ortaya çıkan hukuka aykırılıklar için öngörülmüştür. Burada icra dairesi, kendisine HMK tarafından verilen yetki kapsamında bir görev yerine getirmektedir. Buna göre ihtiyati tedbirin icrası sırasında meydana gelecek hukuka aykırılıklara ilişkin şikâyetler⁸² icranın kimin tarafından yerine getirildiğine bakılmaksızın ihtiyati tedbir kararını vermiş olan mahkeme ya da esas hakkındaki dava açılmışsa davanın görüldüğü mahkeme tarafından incelenip çözümlenecektir⁸³⁻⁸⁴. Bu kapsamda ihtiyati tedbir kararının icrasının

2001, s.50; Yılmaz, 2001, s.934.

⁷⁸ Bkz. Konuralp, 6100 sayılı..., s.258; Mıstaçoğlu, s.80-81; Özkök, s.59; Yılmaz, 2001, s.934-935; Yılmaz, O., s.124.

⁷⁹ Özkök, s.56; Yılmaz, O., s.132.

⁸⁰ Kuru, 2001, s.4338; Özkök, s.56; Yılmaz, 2001, s.935; Yılmaz, O., s.132.

⁸¹ Yılmaz, 2001, s.935. Aksine, böyle bir durum, ihtiyati tedbirin (mal kaçırma vb. nedenlerle) amacına ulaşmaması sonucunu doğurabilir (Yılmaz, 2001, s.935).

⁸² Burada söz konusu olan şikâyet, ihtiyati tedbir kararının esasına değil; ihtiyati tedbir kararının hatalı uygulanmasına yönelik bir hukuki çaredir (Konuralp, 6100 sayılı..., s.259; Yılmaz, O., s.133).

⁸³ Albayrak, s.90; Görgün / Börü / Toraman / Kodakoğlu, s.732, s.732 dpn.17; Konuralp, 6100 sayılı..., s.259; Kuru, 2001, s.4339; Kuru, 2020, s.1287; Özkes, 1999, s.70; Özkan, s.50; Özkök, s.60; Yılmaz, 2001, s.937; Yılmaz, 2021, s.5306-5307; Yılmaz, O., s.139-140. "...Şikâyet, 2. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmasına yöneliktir. HUMK.'nın 108. (HMK 394) maddesine göre ihtiyati tedbirin infazına ilişkin şikâyeti inceleme yetkisi, kararın veren mahkemeye aittir. İhtiyati tedbir kararının icra müdürlüğünce uygulanmış olması sonuca etkili değildir. Zira icra müdürü, anılan konuda ihtiyati tedbir infaz memurluğu görevini yapmaktadır. O halde, icra mahkemesince re'sen görevsizlik yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken işin esası incelenerek sonuca gidilmesi isabetsizdir..." (Yargıtay 12. HD., T. 04.12.2012, 19102/36172); "...Şikâyet, Bakırköy 2. Fikri ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesince verilen tedbir kararının uygulanmasına yöneliktir. HMK'nın 394. maddesi uyarınca ihtiyati tedbirin infazına ilişkin şikâyeti inceleme yetkisi, kararı veren mahkemeye aittir. İhtiyati tedbir kararının icra müdürlüğünce uygulanmış olması sonuca etkili değildir. Zira icra müdürü, anılan konuda ihtiyati tedbir infaz memurluğu görevini yapmaktadır. Açıklanan nedenlerle uyuşmazlığın Bakırköy 2. Fikri ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir..." [Yargıtay (Kapatılan) 20. HD., T. 08.03.2016, E. 2015/17126, K. 2016/2837]. Doktrinde ilk derece mahkemesinin ihtiyati tedbir talebinin reddi kararı üzerine istinaf kanun yoluna başvurulmuş hallerde bölge adliye mahkemesinin bu kararı kaldırarak ihtiyati tedbir kararı vermesi durumunda bu ihtiyati tedbir kararının uygulanmasından kaynaklanacak her türlü şikâyetin, bölge adliye mahkemesine değil; ihtiyati tedbir talebini reddeden veya dava açılmışsa davanın görüldüğü mahkemeye yapılması gerektiği ileri sürülmüştür (Çiftçi, s.85).

⁸⁴ Doktrinde yer alan diğer bir görüş uyarınca ihtiyati tedbir kararı icra dairesi tarafından icra ediliyorsa icra müdürünün kanuna yahut işin gereğine aykırı işlemleri nedeniyle İİK m.16-18 hükümleri tatbik edilmek üzere icra mahkemesine şikâyet yoluna müracaat etmek gerekirken; ihtiyati tedbir kararının icrası yazı işleri müdürüne bırakıldıysa şikâyet konusu davranış nedeniyle şikâyet başvurusu icra mahkemesine değil, ihtiyati tedbir kararını vermiş olan ve bu kararın icrası için kendi yazı işleri müdürünü görevlendirmiş olan mahkemeye yapılacaktır (Umar, s.1154).

istinabe yoluyla gerçekleşmesi halinde de ihtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin şikâyetler yine ihtiyati tedbir kararını vermiş olan mahkeme ya da esas hakkındaki dava açılmışsa davanın görüldüğü mahkeme tarafından tetkik edilerek karara bağlanacaktır⁸⁵. İhtiyati tedbir kararının bölge adliye mahkemesi tarafından verilmesi halinde ihtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin şikâyetler kararı veren bölge adliye mahkemesine yapılacaktır⁸⁶.

İhtiyati tedbir kararının icrasının, icra dairesi tarafından yerine getirilmesi sırasında icra memurunun hukuka aykırı kusurlu fiillerinden doğan zararlar nedeniyle İİK m.5 hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı tartışma konusu olabilecektir. Burada İİK m.5'in hangi hallerde uygulama alanı bulacağı dikkate alınarak bir değerlendirilme yapılması gerekmektedir. İİK m.5'te icra ve iflas dairesi görevlilerinin, cebri icra faaliyetinin yerine getirilmesi sebebiyle verdikleri zararların tazmini amacıyla açılacak olan tazminat davasında uygulanacak olan esaslar düzenlenmiştir. Diğer bir deyişle İİK m.5, icra ve iflas dairesi görevlilerinin kendilerine İİK kapsamında verilen görevleri sırasında kusurlu fiilleriyle vermiş oldukları zararlara ilişkin düzenlenmiş bir hükümdür. Ancak burada icra memuru mahkemenin vermiş olduğu ihtiyati tedbir kararını yerine getirirken infaz memuru gibi hareket etmekte ve bu nedenle İİK kapsamında bir yetki kullanmamaktadır⁸⁷. Buna göre ihtiyati tedbirin icrası sırasında icra memurunun kusurlu fiilleriyle vermiş olduğu zararlarda icra memurunun sorumluluğunun İİK m.5 hükmüne göre değerlendirilmemesi gerekmektedir.

6100 sayılı HMK m.393/5 uyarınca ihtiyati tedbir kararları hakkında kanun yoluna başvurulması hâlinde, tedbire ilişkin dosya ve delillerin sadece örnekleri ilgili mahkemeye gönderilir. İhtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yoluna müracaat edilmesi ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasını durdurmayacağından, kanun yoluna başvurulması halinde, ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasını mümkün kılmak amacıyla, tedbire ilişkin dosya ve delillerin sadece örneklerinin kanun yolu için başvuru mahkemeye gönderileceği kabul edilmiştir⁸⁸.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere ihtiyati tedbir kararına karşı kanun yoluna müracaat edilmiş olması ihtiyati tedbirin icrasını durdurmayacaktır. 6100 sayılı HMK m.391/3 uyarınca yüzüne karşı aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf ihtiyati tedbir kararına karşı kanun yoluna başvurabilecektir. HMK m.391/3'te kanun yoluna başvurunun ihtiyati tedbirin icrasını durduracağına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Zaten ihtiyati tedbirlerin amacı ve verilen tedbir kararının kanun yolu incelemesi boyunca icra edilmemesinin yaratacağı sakıncalar göz önüne alındığında kanun yolu incelemesi sırasında ihtiyati tedbirin icrasının durması yerinde olmayacaktır.

⁸⁵ Doktrinde, ihtiyati tedbir kararı istinabe yoluyla icra edilmişse ihtiyati tedbirin uygulanmasına ilişkin şikâyetlerin istinabe olunan icra dairesinin bulunduğu yerdeki mahkeme tarafından incelenip çözümleneceği (İİK m.360 c.2 kıyasen) ileri sürülmüştür (Kuru, 2001, s.4339 dpn.172).

⁸⁶ Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4420. Yargıtay 12. HD., T. 02.05.2024, E. 2023/8336, K. 2024/4239 (Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4420-4421).

⁸⁷ Bkz. Yılmaz, O., s.139-140. "...İcra müdürü ihtiyati tedbirin gerçekleştirilmesinde infaz memuru sıfatı taşımakta olup, 6100 sayılı HMK'nın 394. maddesi ile bunu izleyen maddeler uyarınca mahkemece verilen ihtiyati tedbir kararlarının esasına ve infazına yönelik şikâyetlere de tedbir kararı veren mahkemece bakılması zorunludur..." (Yargıtay 12. HD., T. 02.05.2024, E. 2023/8336, K. 2024/4239).

⁸⁸ Karşlı, s.740; Konuralp, *6100 sayılı...*, s.259. Ayrıca bkz. Yılmaz, 2021, s.5306.

Bununla birlikte ihtiyati tedbir kararına karşı müracaat edilebilecek bir hukuki çare olarak kabul edilen itirazda durum farklıdır. 6100 sayılı HMK m.394/1'e göre karşı taraf dinlenmeden verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz edilebilir ve aksine karar verilmedikçe, itiraz ihtiyati tedbirin icrasını durdurmaz. Buna göre kanun koyucu, ihtiyati tedbir kararına itiraz üzerine, itirazı inceleyen mahkemenin, ihtiyati tedbirin icrasının durdurulmasına ilişkin karar verebileceğini kabul etmiştir. Ancak aynı maddenin beşinci fıkrasında, ihtiyati tedbire itiraz hakkında verilen karara karşı kanun yoluna başvurulmuş olmasının ihtiyati tedbirin uygulanmasını durdurmayaacağı yer almıştır.

VI. İHTİYATİ TEDBİRİN UYGULANMASINA İLİŞKİN EMRE UYULMAMASI VE BUNUN YAPTIRIMI

İhtiyati tedbirin etkin olabilmesi ve ihtiyati tedbirden beklenen yararın sağlanabilmesi için mahkeme tarafından karara bağlanan ihtiyati tedbirin uygulanmasına engel olabilecek her türlü davranışın önlenmesi gerekmektedir⁸⁹. Bu amaçla HMK m.398'de ihtiyati tedbir kararına muhalefetin yaptırımı düzenlenmiştir⁹⁰. İlgili hüküm uyarınca ihtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin emre uymayan veya tedbir kararına aykırı davranan kimse, ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren altı ay içinde şikâyet edilmesi üzerine, altı aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılacaktır (HMK m.398/1, c.1).

HMK m.398'de öngörülen yaptırım sadece mahkemenin karar verdiği ve icra edilmiş olan ihtiyati tedbir kararına aykırı davranılması durumunda değil; ihtiyati tedbir kararının icra edilmesi sırasında icra memurunun veya yazı işleri müdürünün emrine uyulmaması ya da ihtiyati tedbir kararının icrasını engelleyici nitelikte davranışlarda bulunulması halinde de söz konusu olacaktır⁹¹. İhtiyati tedbir kararına muhalefet niteliğindeki davranışlar, aleyhine veya lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraflarca gerçekleştirilebileceği gibi üçüncü kişiler tarafından da gerçekleştirilebilecektir. Bu durumda üçüncü kişiler de ihtiyati tedbir kararına aykırı eylemleri nedeniyle şikâyet edilebilecek ve disiplin hapsiyle cezalandırılabilir⁹².

İhtiyati tedbire muhalefet nedeniyle yargılamanın başlayabilmesi için şikâyet şartının gerçekleşmesi gerekmektedir⁹³. Şikâyet talebinde bulunulacak görevli ve yetkili mahkeme, esas

⁸⁹ Arslan, s.22.

⁹⁰ HMK'nın yürürlüğe giren ilk halinde "Tedbire Muhalefetin Cezası" başlıklı 398. madde şu şekildeydi: "(1) İhtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin emre uymayan veya tedbir kararına aykırı davranan kimse, bir aydan altı aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır. Görevli ve yetkili mahkeme, esas hakkındaki dava henüz açılmamışsa, ihtiyati tedbir kararı veren mahkeme; esas hakkındaki dava açılmışsa, bu davanın görüldüğü mahkemedir.". İşbu maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi, ihtiyati tedbire muhalefet dolayısıyla verilecek disiplin hapsi yönünden yapılacak yargılama usul ve esaslar ile verilecek karara karşı başvurulacak kanun yollarındaki belirsizliğin kişilerin hukuk güvenliği ile hak arama özgürlüklerini zedeleyeceği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'nin 11.07.2018 tarihli E. 2018/1, K. 2018/83 sayılı kararıyla (RG. 20.02.2019, S.30692) iptal edilmiştir. Karar, Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmiştir. Söz konusu iptal kararının akabinde mevcut düzenleme 22.07.2020 tarihli 7251 sayılı Kanun'un 43. maddesiyle yapılmıştır.

⁹¹ Ercan, İbrahim. "İhtiyati Tedbir Kararına Muhalefet Edenlerin Cezalandırılması (HUMK M.113/A)." *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.11, S.1-2, 2003, s.17; Kuru, 2001, s.4345; Özkes, *Pekcanitez Usûl*, s.4421.

⁹² Atalı / Ermenek / Erdoğan, s.743; Ercan, s.19-20; Kuru, 2001, s.4345; Özkes, *Pekcanitez Usûl*, s.4421.

⁹³ Baytaç, Abdullah Batuhan / Acar, Ayşe Ece. "İhtiyati Tedbire Muhalefet." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.29, S.2, Özel Sayı, 2023, s.950.

hakkındaki dava henüz açılmamışsa, ihtiyati tedbir kararı veren mahkeme; esas hakkındaki dava açılmışsa, bu davanın görüldüğü mahkemedir (HMK m.398/1, c.2). Mahkemeye başvurulması üzerine, şikâyet olunana, şikâyet dilekçesiyle birlikte duruşma gün ve saatini bildiren davetiye gönderilecektir. Davetiyede, savunma ve delillerini duruşma gününe kadar bildirmesi ve duruşmaya gelmediği takdirde yargılamaya yokluğunda devam olunarak karar verileceği ihtar edilecektir (HMK m.398/2).

Mahkeme, duruşmaya gelen şikâyet olunana 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 147. maddesinde belirtilen haklarını hatırlatarak savunmasını alacak (HMK m.398/3) ve dosyadaki delilleri değerlendirerek gerekli araştırmayı yapacaktır (HMK m.398/4, c.1). İhtiyati tedbire muhalefet edenler hakkında yaptırım kararı verilebilmesi için her şeyden önce geçerli bir ihtiyati tedbir kararının bulunması gerekmektedir⁹⁴. Bunun yanı sıra ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını engelleyici davranışlar nedeniyle disiplin hapsi kararı verilebilmesi için ihtiyati tedbir kararının usulüne uygun şekilde tebliğ edilmiş olması şarttır⁹⁵. Ayrıca ihtiyati tedbir kararının kalkmamış veya kaldırılmamış olması gerekir⁹⁶. Yargılama sonunda şikâyet olunanın ihtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin emre uymadığı veya tedbir kararına aykırı davrandığı tespit edilirse disiplin hapsiyle cezalandırılmasına; aksi takdirde şikâyetin reddine karar verilecektir (HMK m.398/4)⁹⁷.

Kanun koyucu ihtiyati tedbire muhalefet nedeniyle şikâyet üzerine verilecek kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmasını öngörmemiş, bu kararlara karşı itiraz yoluna gidilebileceğini kabul etmiştir. Taraflar, şikâyet başvurusu üzerine verilen karara, kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde itiraz edebilecektir. İtiraz başvurusu; o yerde hükmü veren mahkemenin birden fazla dairesinin bulunması halinde, numara olarak kendisinden sonra gelen daire; son numaralı daire için bir numaralı daire; o yerde hükmü veren mahkemenin tek dairesi bulunması halinde en yakın yerdeki aynı düzey ve sıfattaki mahkeme tarafından incelenecektir (HMK m.398/5). İtiraz edilmesi üzerine itirazı incelemekle görevli merci kararını bir hafta içinde verecektir. Merci, yaptığı inceleme neticesinde

⁹⁴ Ercan, s.16.

⁹⁵ Baytaç / Acar, s.950; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4421. "...Tedbire muhalefet eyleminden söz edebilmek ve gerçekleştiğini kabul edebilmek için öncelikle ihtiyati tedbir kararının usulüne uygun şekilde tebliğ edilmesi gerekir. Haberdar olunmayan, geçici hukuki koruma konusu İhtiyati tedbire muhalefetten, rutin bankacılık işlemleri nedeniyle ihlalden, yasanın ifadesi ile muhalefetinden söz edilemez. Aksi halde, bankacılık kanunu kapsamında bankanın olası zararından sorumlulukları doğabilecektir. Emsal, Yargıtay nin 2016/12007 Esas, 2017/6860 Karar ve 12.10.2017 tarihli ilamında, tedbire muhalefet suçunun gerçekleşebilmesi için borçlunun adresine kararın usulüne uygun şekilde tebliğ edilmesi gerekeceği, cezaların şahsiliği ilkesi prensibi gereğince tedbir kararının bizzat adı geçen kişilere tebliğ zorunlu olduğu, HMK 398. maddesi uyarınca tedbire muhalefet suçunun oluşabilmesi için İhtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin emre uyulmaması veya tedbir kararına muhalefet edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Somut olayda, yukarıda ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere, işlem tarihinden önce davalılara, İhtiyati tedbir kararının tebliğine dair bir bilgi ve belge olmadığı gibi iddia dahi yoktur. Açıklanan nedenlerle, dava tarihinde yürürlükte bulunan HMK 398. maddedeki, İhtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin emre uymamak veya tedbire aykırılık eylemi oluşmadığından mahkemece verilen karar usul ve yasaya uygun kabul edildiğinden şikâyetçi davacı vekilinin istinaf başvurusunun reddine dair karar verilmesi gerekmele aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..." [İstanbul BAM 17. HD., T. 02.05.2019, E. 2019/426, K. 2019/849 (Baytaç / Acar, s.950, dpn.13)]. İhtiyati tedbir kararının icra edilmesinin akabinde ihtiyati tedbire muhalefet durumunda yaptırımın söz konusu olabilmesi için ihtiyati tedbir kararının icra edilmesi ve icraya ilişkin tutanağın ilgiliye tebliğ edilmesi gerektiği hususunda bkz. Ercan, s.16-17; Kuru, 2001, s.4344-4345; Özekes, *Pekcanitez Usûl*, s.4421.

⁹⁶ Ercan, s.18; Kuru, 2001, s.4348.

⁹⁷ HMK m.398/4'teki şikâyetin reddi ifadesine yönelik eleştiri için bkz. Baytaç / Acar, s.951.

itirazın haklı olduğuna kanaat getirdiği takdirde dosyayı şikâyet başvurusu üzerine karar veren merciye göndermeyecek, işin esası hakkında kendisi karar verecektir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir (HMK m.389/6).

HMK m.398 kapsamında verilen disiplin hapsi kararlarının kesinleşmeden infaz edilmesi mümkün değildir. Kesinleşen kararların infazı Cumhuriyet başsavcılığınca yapılacaktır (HMK m.398/7). Disiplin hapsine ilişkin karar, kesinleştiği tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra yerine getirilemeyecektir (HMK m.398/9). Tedbir kararına aykırı davranışın sona ermesi veya tedbir kararının gereğinin yerine getirilmesi ya da şikâyetten vazgeçilmesi halinde, dava ve bütün sonuçlarıyla beraber verilmiş olan ceza düşecektir (HMK m.398/8).

SONUÇ

İhtiyati tedbir kararı, talep edenin karşı karşıya olduğu aciliyet arz eden bir tehlikenin bertaraf edilmesine hizmet ettiğinden ihtiyati tedbir kararının icrasının ivedilikle yerine getirilmesi gerekir. 6100 sayılı HMK uyarınca ihtiyati tedbir kararının uygulanması, bu kararın, tedbir isteyen tarafa tefhim veya tebliğinden itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorundadır. İfa veya teminat amaçlı ihtiyati tedbirlerden farklı olarak düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirler açısından ihtiyati tedbir kararının uygulanması için talep zorunluluğunun mevcut olup olmadığı tartışma konusu olmuştur. Doktrinde, bu tedbirler yarattıkları etki bakımından inşai hükümlere benzediğinden ve inşai hükmün etkisi kendiliğinden ortaya çıktığından ihtiyati tedbir kararının kural olarak icra dairesi tarafından yerine getirilmesinin söz konusu olmadığı ve bu nedenle de ihtiyati tedbir kararının uygulanması için talep zorunluluğunun bulunmadığı ileri sürülmüştür. Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göreyse kanun koyucu ihtiyati tedbirler bakımından herhangi bir sınıflandırma yapmaksızın ihtiyati tedbir kararlarının uygulanması için talebin zorunlu olduğunu kabul etmiştir. Yargıtay da farklı tarihlerde vermiş olduğu kararlarında düzenleme amaçlı tedbir niteliğinde olan ihtiyati tedbir kararlarının uygulanması için talep zorunluluğunu aramıştır. Bunun yanı sıra doktrinde resmî bir daire tarafından sadece işlem yapılarak yerine getirilmesi mümkün olan ihtiyati tedbir kararlarının mahkeme tarafından re'sen ilgili daireye bildirilmesinin yeterli olacağı ifade edilerek bu hallerde ihtiyati tedbir kararının icrasını talep etme zorunluluğunun mevcut olmadığı ileri sürülmüştür. Bu hususta ileri sürülen diğer bir görüşe göreyse ihtiyati tedbire karar veren mahkemenin ilgili mercilere söz konusu yazıyı göndermesi işlemi ihtiyati tedbirin uygulanması anlamına geldiğinden bu işlemin talep üzerine ve HMK m.393/4 hükmünde ifade edilen tutanağın da düzenlenmesi suretiyle yapılması gerekmektedir. Kanaatimizce resmi sicile kaydedilecek ihtiyati tedbirlerde de tedbir kararının icrası için talep zorunluluğu bulunmaktadır.

İhtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edilmesi için öngörülen bir haftalık süre, ihtiyati tedbir kararının ihtiyati tedbir isteyen tarafa tefhim veya tebliğinden itibaren başlayacaktır. Bu süre kesin ve hak düşürücü bir süre olduğundan ihtiyati tedbir kararının icrası için kendisine talepte bulunulan merci, bu süreye riayet edilip edilmediğini re'sen dikkate almalıdır. İhtiyati tedbir kararının uygulanmasının süresi içinde talep edilmemesi durumunda ihtiyati tedbir kararı kendiliğinden kalkacaktır. Kanun koyucu, lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa sadece ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep etme zorunluluğu yüklediğinden, ihtiyati tedbirin icrası HMK'da öngörülen bir haftalık sürede talep edilmesine rağmen geç icra edilirse veya icra edilmezse ihtiyati tedbirin

kendiliğinden kalkması söz konusu olmayacaktır. İhtiyati tedbir kararının uygulanması yetkili olmayan bir merciden talep edildiği ve ilgili merciin yetkisiz olduğuna yönelik bir karar tesis ettiği hallerde kanunda öngörülen bir haftalık süre korunmamalıdır; zira böyle bir durumda ilgili sürenin korunacağını kabul edilmesi, ihtiyati tedbir kararının uygulanması talebinin kötü niyetli olarak defaatle yetkisiz mercilere yapılmasına ve bu suretle ihtiyati tedbir kararının uzun süre ayakta kalmasına yol açabilecektir.

İhtiyati tedbir kararının uygulanması, kararı veren mahkemenin yargı çevresinde bulunan veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesinden talep edilecektir. İhtiyati tedbir kararı veren mahkeme, ihtiyati tedbir kararının icrasında yazı işleri müdürünü görevlendirebilecektir. Kendisinden ihtiyati tedbir kararının uygulanması talep edilen merci, HMK m.392/1’de öngörülen teminatın yatırılıp yatırılmadığını dikkate almalı ve teminat yatırılmadığı sürece ihtiyati tedbir kararının icrasını yerine getirilmemelidir.

İhtiyati tedbir kararını icra dairesinin uyguladığı hallerde icra memurunun zor kullanma yetkisi olduğu gibi ihtiyati tedbir kararının uygulanmasında yazı işleri müdürünün görevlendirildiği hallerde yazı işleri müdürü de zor kullanma yetkisine sahip olacaktır. İhtiyati tedbir kararını icra eden memur, ihtiyati tedbir kararının tarafı olmayan üçüncü kişiler üzerinde zor kullanma yetkisini kullanamaz.

İhtiyati tedbiri uygulayan memur, tedbirin icrası sırasında bir tutanak düzenleyecek; bu tutanakta, tedbir konusu ve bulunduğu yer gösterilecek; tedbir konusu ile ilgili her türlü iddia bu tutanağa geçirilecektir. Tutanağa geçirilecek olan üçüncü kişilerin istihkak iddiaları icra hukukundaki istihkak prosedüründen farklı olarak icra mahkemesince değil; genel hükümlere göre belirlenecek görevli mahkemede incelenecektir. İhtiyati tedbirin icrası sırasında meydana gelecek hukuka aykırılıklara ilişkin şikâyetler, icranın kimin tarafından yerine getirildiğine bakılmaksızın ihtiyati tedbir kararını vermiş olan mahkeme ya da esas hakkındaki dava açılmışsa davanın görüldüğü mahkeme tarafından incelenip çözümlenecektir. İhtiyati tedbir kararını uygulayan icra memuru ihtiyati tedbir kararını yerine getirirken infaz memuru gibi hareket ettiğinden ve İİK kapsamında bir yetki kullanmadığından, icra memurunun ihtiyati tedbirin icrası sırasında kusurlu fiilleriyle vermiş olduğu zararlarda İİK m.5 hükmü uygulanmayacaktır. İhtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yoluna müracaat edilmesi ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasını durdurmayacağından, kanun yoluna başvurulması halinde, ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasını mümkün kılmak amacıyla, tedbire ilişkin dosya ve delillerin sadece örnekleri kanun yolu için başvurulmuş mahkemeye gönderilecektir.

İhtiyati tedbir kararının icra edilmesi sırasında icra memurunun veya yazı işleri müdürünün emrine uyulmaması ya da ihtiyati tedbir kararının icrasını engelleyici nitelikte davranışlarda bulunulması durumunda bu eylemleri gerçekleştiren taraflar veya üçüncü kişi, şikâyet edilmesi üzerine disiplin hapsiyle cezalandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, Adem. *İhtiyati Tedbir*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- Alangoya, H. Yavuz / Yıldırım, M. Kâmil / Deren-Yıldırım, Nevhis. *Medenî Usul Hukuku Esasları*, 7. bsk., Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- Arslan, Ramazan. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler”, *Bankacılar Dergisi*, Özel Sayı, 2013, s.7-27.
- Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder / Taşpınar Ayvaz, Sema / Hanağası, Emel. *Medenî Usul Hukuku*, 6. bsk., Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Ersin. *Medenî Usûl Hukuku*, 7. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.
- Baytaz, Abdullah Batuhan / Acar, Ayşe Ece. “İhtiyati Tedbire Muhalefet”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.29, S.2, Özel Sayı, 2023, s.945-962.
- Belgesay, Mustafa Reşit. *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2. bs., İstanbul Üniversitesi Yayınları, C.I, İstanbul, 1939.
- Berkin, Necmettin M.. *Medeni Usul Hukuku Esasları*, Hamle Matbaası, İstanbul, 1969.
- Bohnet, François. “La procédure sommaire selon le Code de procédure civile suisse”, *Revue jurassienne de jurisprudence (RJJ)*, 2008/3, Tribunal cantonal JU, 2009, s.263-316.
- Budak, Ali Cem / Karaaslan, Varol. *Medenî Usul Hukuku*. 7. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2023.
- Çiftçi, Murat Özgür. *Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf*, 3. bsk., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- Deren-Yıldırım, Nevhis. *Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler*, 2. bsk., Alkım Yayınevi, İstanbul, 2002.
- Ercan, İbrahim. “İhtiyati Tedbir Kararına Muhalefet Edenlerin Cezalandırılması (HUMK M.113/A)”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.11, S.1-2, 2003, s.9-22.
- Erişir, Evrim. *Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- Göksu, Mustafa. “Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirin Uygulanmasını Talep Etme Zorunluluğu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.16, S.2014, 2014, s.1253-1273.
- Görgün, L. Şanal / Börü, Levent / Toraman, Barış / Kodakoğlu, Mehmet. *Medenî Usûl Hukuku*, 9. bsk., Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.

- Haldy, Jacques. “Les procédures spéciales”, *Le Code de procédure civile*, Herausgeber: Foëx, Bénédict / Jeandin, Nicolas, Schulthess, Genève, 2011, s.131-152.
- Huber, Lucius / Jutzeler, Michel. *Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO)*, Herausgeber: Sutter-Somm, Thomas / Lötscher, Cordula / Leuenberger, Christoph / Seiler, Benedikt, 4. Auflage, B.2, Schulthess, Zürich, 2025, s.2442-2557.
- Jauernig, Othmar / Berger, Christian. *Zwangsvollstreckungs und Insolvenzrecht*, 22. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2007.
- Jeandin, Nicolas. “Mesures provisionnelles en matière civile: première et seconde instance / III. – Conclusion”, *Les mesures provisionnelles en procédures civile, pénale et administrative*, Éditeur: Bohnet, François / Dupont, Anne-Sylvie, Helbing Lichtenhahn Verlag, Bâle, 2015, s.19-46.
- Kaplan, Mikail Bora. *Sinai Mülkiyet Kanunu’nda İhtiyati Tedbirler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018
- Karslı, Abdurrahim. *Medeni Muhakeme Hukuku*, 5. bsk., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.
- Konuralp, Cengiz Serhat. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre İhtiyati Tedbirler”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.71, S.2, 2013, s.225-274.
- Konuralp, Cengiz Serhat. *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- Kuru, Baki / Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder. *Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı*, 24. bsk., Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Kuru, Baki. *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6 C., Demir Demir Müşavirlik ve Yayıncılık Ltd. Şti., C.IV, İstanbul, 2001.
- Kuru, Baki. *Medenî Usul Hukuku El Kitabı*, 2 C., Yetkin Yayınları, C.II, Ankara, 2020.
- Lackmann, Rolf. *Zwangsvollstreckungsrecht*, 8. Auflage, Verlag Franz Vahlen, München, 2007.
- Mıstaçoğlu, Yasemin. *Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir Yargılaması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- Musielak, Hans-Joachim. *Kommentar zur Zivilprozessordnung*, 8. neubearbeitete Auflage, Verlag Franz Vahlen, München, 2011.
- Özekes, Muhammet. “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.4, S.2, 2002, s.89-138.
- Özekes, Muhammet. *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.

- Özekes, Muhammet. *Pekcanıtez Usûl Medenî Usûl Hukuku*, 16. bs., On İki Levha Yayıncılık, C.V, İstanbul, 2025.
- Özkan, Hasan. *Açıklamalı-İçtihatlı İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti ve İhtiyati Haciz ile Kamu Alacağının Tahsilinde İhtiyati Haciz*, Seçkin Yayıncılık, 3. bsk., Ankara, 2001.
- Özkök, Süleyman. *İhtiyati Tedbirler (HUMK 101-113/A)*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.
- Pekcanıtez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet. *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 12. bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024.
- Postacıoğlu, İlhan E. / Altay, Sümer. *Medenî Usûl Hukuku Dersleri*, 8. bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- Postacıoğlu, İlhan E.. *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, 6. bs., İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1975.
- Spühler, Karl. *Schweizerische Zivilprozessordnung*, Schulthess, Zürich-Genf, 2023
- Spühler, Karl / Tenchio, Luca / Infanger, Dominik. *Schweizerische Zivilprozessordnung*, 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2017.
- Tanrıver, Süha. *Medenî Usûl Hukuku*, 2 C., Yetkin Yayınları, C.II, Ankara, 2021.
- Umar, Bilge. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2. bsk., Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- Üstündağ, Saim. *İhtiyati Tedbirler [Geçici Hukuki Himaye (Koruma) Önlemleri]*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1981.
- Üstündağ, Saim. *Medeni Yargılama Hukuku*, 7. bsk., Nesil Matbaacılık, C.I-II, İstanbul, 2000.
- Yılmaz, Ejder. *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri*, 2 C., Yetkin Yayınları, C.I, Ankara, 2001.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 4 C., 4. bsk., Yetkin Yayınları, C.IV, Ankara, 2021.
- Yılmaz, Orhan. *İhtiyati Tedbirler*, 2. bs., İvriz Matbaası, Konya, (tarih yok).
- Zöllner, Richard. *Zivilprozessordnung*, 22. neubearbeitete Auflage, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2001.